

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ (Κατεύθυνση)

ΛΥΣΙΟΥ

ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

Προοίμιο § 2

Βασικές Οδηγίες:

1. Η αναφορά στα είδη των προτάσεων γίνεται σε αυτή τη φάση απλώς για προϋδεασμό, μέχρι να γίνει η διδασκαλία του κάθε είδους μέσα από το μάθημα της Θεματογραφίας.
2. Η γνώση των αρχικών χρόνων των ρημάτων που βρίσκονται στην κάθε παράγραφο πρέπει να προσφέρεται συστηματικά. Είναι καλό οι μαθητές να έχουν ένα τετράδιο ρημάτων, στο οποίο θα καταγράφουν τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων που συναντούν. Ο/Η διδάσκων/ουσα είναι δυνατόν κάθε φορά να επιλέγει κάποια ρήματα από τα προσφερόμενα και εκεί να επικεντρώνεται η προσοχή των παιδιών (βλ. Προγραμματισμό του μαθήματος).
3. Πολύ σημαντική, επίσης, θεωρείται η χρήση Λεξικού Ρημάτων της Αρχαίας Ελληνικής, στο οποίο οι μαθητές/τριες θα ανατρέχουν, για να πληροφορηθούν τους αρχικούς χρόνους των ρημάτων.
4. Γίνεται συστηματική αναφορά σε όρους, όπως: εγκλίσεις, φωνές, εισαγωγή/εκφορά πρότασης, είδος απαρεμφάτου και συντακτικός ρόλος του.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ (Κατεύθυνση)
ΛΥΣΙΟΥ
ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

Προοίμιο § 2

ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐμαντῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὰν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἡγήσεσθαι.

- Να προσπαθήσετε να αλλάξετε τη σειρά των λέξεων, έτσι ώστε να μοιάζει περισσότερο με αυτή στο νεοελληνικό λόγο.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

- Να εντοπίσετε τα ρήματα στις πιο πάνω προτάσεις και να βρείτε το Υποκείμενό τους. Προσπαθήστε να καθορίσετε το είδος της σύνδεσης των προτάσεων.

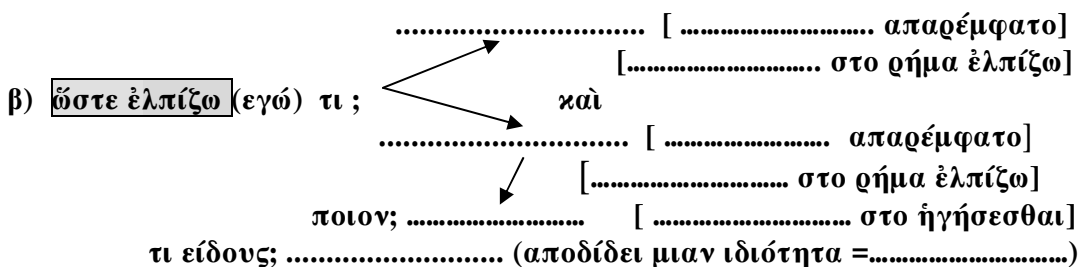
Ρήματα	Υποκείμενα

καὶ εἴ τις τυγχάνει: Στην παράγραφο 1 είχατε συναντήσει το υποθετικό μόριο εἰ. Στην πρόταση αυτή προηγείται το
 Ας συνδέσουμε το είδος αυτό της πρότασης με το αντίστοιχο στα Νέα Ελληνικά:
Αν και (μολονότι) είναι μικρός είναι σοφός.
 Μπορείτε να αντιλήσετε περισσότερες πληροφορίες από το βιβλίο του Συντακτικού σας, στη σελ. 151 § 171.
 Πώς ονομάζεται το είδος της πρότασης;

 Με ποια έγκλιση εκφέρεται και ποια σημασία έχει;

Είδος σύνδεσης προτάσεων:,
 Προτάσεις: α)
 β)
 γ)
 δ)

- α) **Πιστεύω + δοτική (Ν. Ε. πιστεύω σε κάποιον)** Να αναζητήσετε το αντικείμενο του ρήματος πιστεύω στην πρόταση:
 σφόδρα: επιρρηματικός προσδιορισμός του
 οὕτω:..... του

ὥστε
 Τι πρόταση εισάγει ο σύνδεσμος αυτός και στα Νέα Ελληνικά;

 Ποια σημασία δίνει στην πρόταση η εκφορά της με έγκλιση Οριστική;

πολύ:..... του ποσού (στη λέξη:
 εἰς τὸν χρόνον: εμπρόθετος προσδιορ. του
 τὸν λοιπὸν: στη λέξη: χρόνον

γ) **τυγχάνει= συμβαίνει, τυχαίνει να**
 Ποιος ὀρος στο αρχαίο κείμενο μπορεί να αποδοθεί στα
 Νέα Ελληνικά με το να:
 Πώς θα χαρακτηρίζατε τον ὀρο αυτό; (Θυμηθείτε τη σύνταξη
 του ρ. σύννοια στην § 1).

Τυγχάνω (Ενεργ. Φωνή)
Ενεστώτας
Παρατατικός
Μέλλοντας
Αόριστος
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος

Τι δηλώνουν οι λέξεις
 (Στα Ν. Ε. θυμόμαστε τα
 επιρρήματα: εντυχώς, δυστυχώς ...)

}
ἀηδῶς
[ἢ κακῶς]

.....

ἐπειδὴν ἀκούση
 (ὅταν)

}
(ἐπεὶ [χρονικός σύνδεσμος] + ἂν [αοριστολογικό, βλ. §1])

Χρονικοῦποθετικός
 σύνδεσμος ποιος;

Ἡ ἐγκλιση του ρήματος είναι:

ἀκούω (Ενεργ. Φωνή)
Ενεστώτας
Παρατατικός
Μέλλοντας
Αόριστος
Παρακείμενος
Υπερσυντέλικος

Προσέξτε τη σύνταξη του ἀκούω.
 ἀκούω τινά (αιτιατική) = ακούω κάποιον (υπάρχει φήμη, ἔμμεση αυτηκοῖα)
 ἀκούω τινός (γενική) = ακούω κάποιον (εγώ ο ίδιος, ἄμεση αυτηκοῖα)

****Θυμηθείτε τη σύνταξη στην κυπριακή διάλεκτο: ακούει τον πατέρα του**

ἐπειδὴν ἀκούση

- ▶ ποιος;
- ▶ (ποιον;)
- ▶ (να κάνει τι;) [..... μετοχή]

ΑΣΚΗΣΗ

Να καταγράψετε όλες τις κατηγορηματικές μετοχές της παραγράφου και να βρείτε το Υποκείμενό τους.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ (Κατεύθυνση)
ΛΥΣΙΟΥ
ΥΠΕΡ ΜΑΝΤΙΘΕΟΥ

Προοίμιο § 2

ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα ἑμαυτῷ πιστεύω, ὥστ' ἐλπίζω καὶ εἴ τις πρὸς με τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος, ἐπειδὰν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον ἠγήσεσθαι.

- Να προσπαθήσετε να αλλάξετε τη σειρά των λέξεων, έτσι ώστε να μοιάζει περισσότερο με αυτή στο νεοελληνικό λόγο.

ἐγὼ γὰρ οὕτω σφόδρα πιστεύω ἑμαυτῷ, ὥστ' ἐλπίζω μεταμελήσειν αὐτῷ καὶ πολὺ βελτίω με ἠγήσεσθαι εἰς τὸν λοιπὸν χρόνον, ἐπειδὰν ἐμοῦ λέγοντος ἀκούσῃ περὶ τῶν πεπραγμένων, καὶ εἴ τις τυγχάνει ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος πρὸς με.

- Να εντοπίσετε τα ρήματα στις πιο πάνω προτάσεις και να βρείτε το Υποκείμενό τους. Προσπαθήστε να καθορίσετε το είδος της σύνδεσης των προτάσεων.

Ρήματα	Υποκείμενα
πιστεύω	(ἐγώ)
ἐλπίζω	(ἐγώ)
τυγχάνει	τις
ἀκούσῃ	(τις)

Είδος σύνδεσης προτάσεων: Υποτακτική/Παρατακτική
Προτάσεις: α) κύρια
β) δευτερεύουσα
γ) δευτερεύουσα
δ) δευτερεύουσα

καὶ εἴ τις τυγχάνει: Στην παράγραφο 1 είχατε συναντήσει το υποθετικό μόριο εἰ. Στην πρόταση αυτή προηγείται το **καὶ**.

Ας συνδέσουμε το είδος αυτό της πρότασης με το αντίστοιχο στα Νέα Ελληνικά:

Αν και (μολονότι) είναι μικρός είναι σοφός.

Μπορείτε να αντλήσετε περισσότερες πληροφορίες από το βιβλίο του Συντακτικού σας, στη σελ. 155, § 171.

Πώς ονομάζεται το είδος της πρότασης;

Δευτερ.Εναντιωματική/Παραχωρητική πρότ.

Με ποια έγκλιση εκφέρεται και ποια σημασία έχει; **Οριστική έγκλιση, εκφράζει κάτι το πιθανό.**

α) **Πιστεύω + δοτική (N. E. πιστεύω σε κάποιον)**

Να αναζητήσετε το αντικείμενο του ρήματος πιστεύω στην πρόταση: **ἑμαυτῷ**

σφόδρα: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού

οὕτω: επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού

μεταμελήσειν [ειδικό απαρέμφατο]

[αντικείμενο στο ρήμα ἐλπίζω]

β) **ὥστε ἐλπίζω** (εγώ) τι ;

καὶ

ἠγήσεσθαι [ειδικό απαρέμφατο]

[αντικείμενο στο ρήμα ἐλπίζω]

ποιον; **με** [αντικείμενο στο ἠγήσεσθαι]

τι είδους; **βελτίω** (αποδίδει μιαν ιδιότητα = κατηγορούμενο στο αντικ. με)

ὥστε

Τι πρόταση εισάγει ο σύνδεσμος αυτός και στα Νέα Ελληνικά;

.....
Ποια σημασία δίνει στην πρόταση η εκφορά της με έγκλιση Οριστική;

πολύ: **επιρρηματικός προσδιορισμός του ποσού** (στη λέξη: βελτίω)
 εἰς τὸν χρόνον: **εμπρόθετος προσδιορ. του χρόνου**
 τὸν λοιπὸν: **επιθετικός προσδιορισμός στη λέξη: χρόνον**

τυγχάνω (Ενεργ. Φωνή)
 Ενεστώτας
 Παρατατικός
 Μέλλοντας
 Αόριστος
 Παρακείμενος
 Υπερσυντέλικος

γ) **τυγχάνει= συμβαίνει, τυχαίνει να**

Ποιος ὀρος στο αρχαίο κείμενο μπορεί να αποδοθεί
 στα Νέα Ελληνικά με το να: **ἀηδῶς [ἢ κακῶς] διακείμενος**
 Πώς θα χαρακτηρίζατε τον ὀρο αυτό; (Θυμηθείτε τη
 σύνταξη του ρ. σύννοια στην § 1) **Κατηγορηματική Μετοχή**

Τι δηλώνουν οι λέξεις
 (Στα Ν. Ε. θυμόμαστε τα
 επιρρήματα: εντυχῶς, δυστυχῶς ...)

ἀηδῶς
 [ἢ κακῶς]

επιρρηματ. προσδιορ. τρόπου
 (προσδιορίζουν τη μετοχή
 διακείμενος)

ἐπειδὰν ἀκούσῃ (ὅταν)
 ↓
 χρονικοῦποθετικός [Επισημαίνεται ὅτι εισάγει μίαν χρονικοῦποθετικὴ
 σύνδεσμος

(ἐπεὶ [χρονικός σύνδεσμος] + ἄν [αοριστολογικό,
 βλ. §1])
 Η ἐγκλίση του ρήματος εἶναι: **Υποτακτική**
 πρόταση]

ἀκούω (Ενεργ. Φωνή)
 Ενεστώτας ἀκούω
 Παρατατικός ἤκουον
 Μέλλοντας ἀκούσομαι
 Αόριστος ἤκουσα
 Παρακείμενος ἀκήκοα
 Υπερσυντέλικος ἤκηκόειν

Προσέξτε τη σύνταξη του ἀκούω.

ἀκούω τινά (αιτιατική) = ἀκούω κάποιον (υπάρχει φήμη, ἔμμεση αυτηκοῖα)

ἀκούω τινός (γενική) = ἀκούω κάποιον (εγώ ο ἴδιος, ἄμεση αυτηκοῖα)

****θυμηθείτε τη σύνταξη στην κυπριακή διάλεκτο: ακούει του πατέρα του**

ἐπειδὰν ἀκούσῃ

ποιος; τις
 (ποιον;) ἐμοῦ
 (να κάνει τι;) λέγοντος [κατηγορηματικὴ μετοχὴ ἀπὸ το ρήμα
 ἀκούω, που εἶναι αισθήσεως σημαντικό]

Επιπρόσθετο υλικό για την Κατηγορηματική Μετοχή

Θυμηθείτε τη σύνταξη του ρήματος σύνοιδα, που είχατε συναντήσει στην § 1 του κειμένου σας. Τι είδους μετοχή συναντήσατε στη σύνταξη του πιο πάνω ρήματος και πώς την αποδώσατε στα Νέα Ελληνικά; μετοχή, απόδοση: με το

- Στα πιο κάτω παραδείγματα κρύβεται αυτό το βασικό είδος μετοχής. Ελάτε να το ανακαλύψουμε.

Παραδείγματα	Ρήμα εξάρτησης	Κατηγορία ρήματος	απόδοση
Όλοι ήταν χαρούμενοι. Πάντοτε είναι περιποιημένο το σπίτι της.	συνδετικό	
Οι Έλληνες διετέλεσαν ¹ μαχόμενοι (=μάχονταν). Άρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θεῶν. (Θα αρχίσω να διδάσκω)		έναρξη/ λήξη
Παύομαι λέγων (Σταματώ να λέγω). Ὅρωμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα (Βλέπουμε ότι είναι όλα αληθινά).	αίσθηση/ γνώση	
Γινώσκω ἀσθενῆς ὄν (Γνωρίζω ότι είμαι ασθενής). Ἡ ψυχὴ φαίνεται ἀθάνατος οὕσα (Ἡ ψυχὴ φαίνεται να είναι αθάνατη).		δήλωση/ δείξη
Δείξω σε προδότην ὄντα (Θα δείξω ότι είσαι προδότης). Διδάσκαλος ἔχαιρε ἀκούων ταῦτα (Ὁ δάσκαλος χαιρόταν να ακούει αυτά).	ψυχικού πάθους	
Πᾶς ἀνὴρ ἤδεται (ἤδομαι= ευχαριστιέμαι) τὸ φῶς ὄρων (Κάθε άνθρωπος χαιρέται να βλέπει το φως). Μέμνημαι (μιμνήσκομαι = θυμούμαι) ταῦτα ἀκούσας σου (Θυμούμαι ότι άκουσα αυτά από σένα).		μνήμη/ λήθη

Τι πρέπει να γνωρίζω:

- Η μετοχή αυτή λειτουργεί ως κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός του Υποκειμένου ή του Αντικειμένου ενός ρήματος και λέγεται
- Αποδίδεται στα Νέα Ελληνικά με το ή με το
- Η μετοχή αυτή έχει την ίδια πτώση με το Υποκείμενο, όταν αναφέρεται σε αυτό και την ίδια πτώση με το Αντικείμενο, όταν αναφέρεται σε αυτό, επομένως είναι

¹ Για την κατηγορία αυτή των ρημάτων, βλέπετε στη σελ. 90, § 100 του Συντακτικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας.

Επιπρόσθετο υλικό για την Κατηγορηματική Μετοχή

Θυμηθείτε τη σύνταξη του ρήματος σύνοιδα, που είχατε συναντήσει στην § 1 του κειμένου σας. Τι είδους μετοχή συναντήσατε στη σύνταξη του πιο πάνω ρήματος και πώς την αποδώσατε στα Νέα Ελληνικά; **Κατηγορηματική μετοχή, απόδοση: με το ότι**

- Στα πιο κάτω παραδείγματα κρύβεται αυτό το βασικό είδος μετοχής. Ελάτε να το ανακαλύψουμε.

Παραδείγματα	Ρήμα εξάρτησης	Κατηγορία ρήματος	απόδοση
Όλοι ήταν χαρούμενοι. Πάντοτε είναι περιποιημένο το σπίτι της. Ή ψυχή φαίνεται άθνατος ούσα (Η ψυχή φαίνεται να είναι αθάνατη). Οί Έλληνες διετέλεσαν ² μαχόμενοι (=μάχονταν). Άρξομαι διδάσκων ἐκ τῶν θεῶν. (Θα αρχίσω να διδάσκω ...) Παύομαι λέγων (Σταματώ να λέγω). Όρωμεν πάντα ἀληθῆ ὄντα (Βλέπουμε ότι είναι όλα αληθινά). Γιγνώσκω ἀσθενῆς ὄν (Γνωρίζω ότι είμαι ασθενής).	ήταν είναι φαίνεται διετέλεσαν Άρξομαι Παύομαι Όρωμεν Γιγνώσκω	συνδετικό έναρξη/ λήξη αίσθηση/ γνώση	να, ότι μάχονταν (ρήμα ως επίρρημα, μετοχή ως ρήμα) να να ότι ότι
Δείξω σε προδότην ὄντα (Θα δείξω ότι είσαι προδότης). Διδάσκαλος ἔχαιρε ἀκούων ταῦτα (Ο δάσκαλος χαιρόταν να ακούει αυτά). Πᾶς ἀνὴρ ἤδεται (ἤδομαι= ευχαριστιέμαι) τὸ φῶς ὄρων (Κάθε άνθρωπος χαιρέται να βλέπει το φως). Μέμνημαι (μιμνήσκομαι = θυμούμαι) ταῦτα ἀκούσας σου (Θυμούμαι ότι άκουσα αυτά από σένα).	Δείξω ἔχαιρε ἤδεται Μέμνημαι	δήλωση/ δείξη ψυχικού πάθους μνήμη/ λήθη	ότι να να ότι

Τι πρέπει να θυμούμαι:

- Η μετοχή αυτή λειτουργεί ως κατηγορούμενο ή κατηγορηματικός προσδιορισμός του Υποκειμένου ή του Αντικειμένου ενός ρήματος και λέγεται **Κατηγορηματική**.
- Αποδίδεται στα Νέα Ελληνικά με το **να** ή με το **ότι**.
- Η μετοχή αυτή έχει την ίδια πτώση με το Υποκείμενο, όταν αναφέρεται σε αυτό και την ίδια πτώση με το Αντικείμενο, όταν αναφέρεται σε αυτό, επομένως είναι **συνημμένη**.

² Για την κατηγορία αυτή των ρημάτων, βλέπετε στη σελ. 90, § 100 του Συντακτικού της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας.